

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Tư, ngày 18/02/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 345: Người sống ở đời phải làm việc

Con người sống ở đời, không phải là không có việc, không phải là vô sự. Vô sự là chỉ cho tâm chúng ta vô sự, còn trên thân, chúng ta vẫn phải làm các việc cần thiết để lợi ích cho chúng sanh. Hòa Thượng từng cho biết rằng Thích Ca Mâu Ni Phật trong suốt 49 năm giảng Kinh nói pháp, không hề có một ngày nghỉ.

Ở thế gian chúng ta, còn có rất nhiều người đặc biệt là những người ở vùng sâu vùng xa đều không có cơ hội tiếp cận Phật pháp. Hơn mười mấy năm về trước, có lần tôi đến một ngôi chùa ở một tỉnh phía Bắc, sau khi chia sẻ xong, các cán bộ thôn, xã đến nghe đã bắt tay tôi và nói: “*Giảng Phật pháp mà như thế này thì thật là hoan nghênh các Thầy đến! Chúng tôi không hiểu đạo gì nhưng trước đây, có những người cũng đến đây nhưng họ lại rao giảng rằng không thờ ông bà tổ tiên, đem bát hương gia tiên liệng xuống sông. Chúng ta làm người thì phải uống nước nhờ nguồn, đó là đạo hiếu của chúng ta*”.

Chúng ta hiểu rằng công việc của nhà Phật chính là công tác giáo dục, là đem đạo lý chuyển ác thành thiện, chuyển mê thành ngộ, chuyển phàm thành thánh đến cho chúng sanh. Cho nên học Phật không phải là đi tìm một hang động để ẩn mình tu hành. Thích Ca Mâu Ni Phật sau khi thành đạo, rong ruổi 49 năm giảng Kinh nói pháp, không một ngày ngơi nghỉ. Vậy mà Phật pháp còn chưa thể phổ biến rộng đến hết mọi người.

Ngày nay, Phật pháp đã xuất hiện ở Việt Nam rất lâu rồi nhưng có những người ở ngay trung tâm thành phố mà chưa hề biết đến Phật. Chuẩn mực Thánh Hiền, giáo huấn của Văn hóa Truyền thống đã tồn tại từ ngàn đời, ông cha ta đều nhắc nhở, vậy mà ngày nay có mấy người biết đến. Ai cũng nói rằng Phật pháp, Văn hóa truyền thống thật là hay, giá mà họ biết sớm hơn. Tôi nói với họ rằng: “*Vẫn chưa muộn, quan trọng là có thật làm hay không? Chỉ sợ là biết rồi, để đó, không thật làm!*”

Hòa Thượng nói: ***“Cả cuộc đời của đức Thích Ca Mâu Ni Phật, từ nơi công tác giáo dục, là mô phạm điển hình cho chúng ta. Con người ở đời không thể không có việc. Bạn đối với xã hội, đối với đại chúng, phải có một phần cống hiến. Công hiến từ sự nghiệp giáo dục! Mọi người vì mình, mình vì mọi người”***
Con người ở đời không thể không có việc. Việc ở đây không phải là sự tranh đấu, tranh chấp, hay sự tham danh cố lợi mà việc ở đây nghĩa là việc giáo hóa, việc phục vụ chúng sanh. Không phải chỉ mở trường, mở lớp mới gọi là giáo dục, mà việc sống một đời sống chuẩn mực hay sự tận tâm tận lực hy sinh phụng hiến cũng chính là giáo dục. Nếu có thể sống *“mọi người vì mình, mình vì mọi người”* thì cả thế giới này là thế giới hài hòa.

Hôm qua, ngày mừng 1 Tết, tôi cùng ông sui trên đường đi về nhà thì gặp rất nhiều công nhân đang tập trung thu gom rác lúc 11 giờ đêm ngày mừng 1 Tết. Ông nói: *“Hôm nay mừng 1 Tết mà những công nhân này vẫn làm việc, thế nhưng, nếu không có những người này thì thành phố đầy rác sao?”* Ông chưa biết gì về Phật mà ông đã có lòng trắc ẩn như vậy. Đây chính là tâm Phật. Chúng ta ở bất cứ ngành nghề nào, phương diện nào xuất gia hay tại gia, khi chúng ta nhận được sự đãi ngộ, vậy thì chúng ta dùng cách gì để hồi đáp?

Mỗi người cần phải nghĩ đến việc mình phải gánh vác trách nhiệm như thế nào đối với sự đãi ngộ đó. Có ai sống trên thế gian này mà nói mình chẳng nhận sự đãi ngộ không? Chúng ta nhận rất nhiều sự đãi ngộ từ mọi người, ví dụ từ những cô bác lao công làm việc đêm khuya ngày mùng 1 Tết để thu góp rác. Vậy thì ta phải nghĩ đến mình sẽ gánh vác trách nhiệm ra sao đối với xã hội. Điều này mới quan trọng.

Cho nên Hòa Thượng mới nói, con người sống trên đời không thể *“vô sự”*, không thể không có việc. Công việc ở đây chính là làm những điều lợi ích cho chúng sanh chứ không phải là ganh đua quyền tước, địa vị hay tranh đua sự giàu sang để hưởng thụ. Ganh đua và hưởng thụ là mầm mống của sự khổ đau và đọa lạc nên người có trí không đi hướng này. Cho nên thế gian có câu *“Nghèo cho sạch, rách cho thơm”* chứ không phải giàu mà dơ bẩn.

Thế nhưng, ngày nay, có rất nhiều người chọn *“vô sự”*. *“Vô sự”* nghĩa là tâm *“vô sự”* thế nhưng họ không hiểu như thế mà họ hiểu là không có việc gì nên họ chọn không muốn làm gì. Họ lười biếng, bất tài, vô dụng. Nếu chịu nỗ lực, học

tập siêng năng thì mọi việc làm đều sẽ có hiệu quả. Các vườn rau thổ canh và thủy canh của chúng ta đều không hề có sự can thiệp của các chuyên gia nông nghiệp, hoàn toàn nhờ vào bàn tay của những người không chuyên. Công tác truyền thông, quay phim, chụp ảnh cũng là như vậy. Tuy nhiên, những ai chịu khó siêng năng thì làm tốt, những ai lười biếng thì dù 5 năm, 6 năm vẫn không làm được.

Hòa Thượng nói: ***“Chúng ta tử mĩ mà quan sát Thích Ca Mâu Ni Phật cả đời của Ngài là giáo hóa chúng sanh, làm công tác giáo dục. Giáo dục của Ngài là giáo dục chúng sanh chuyển ác thành thiện, chuyển mê thành ngộ, chuyển phàm thành thánh. Thích Ca Mâu Ni Phật có tổ chức nhiều lớp học dài hạn hoặc ngắn hạn, theo ngôn ngữ hiện đại là mô hình hoạt động trong thời gian dài hoặc thời gian ngắn.”*** Trước đây chúng ta tổ chức ngày hè cho các con trong một tuần và bây giờ chúng ta tổ chức trong một ngày hoặc ba ngày. Trong xã hội hiện đại này, tổ chức một ngày là phù hợp nhất, mang lại kết quả tốt, khiến cha mẹ và thầy cô, những người quản lý đều ngỡ ngàng.

Có một triết lý là ***“Con người có thể dạy được tốt”*** và thực tế đúng là như vậy, thế nhưng người ta không tin. Vì sao? Vì họ không biết cách dạy! Họ bảo người khác yêu thương vậy họ có yêu thương không? Nếu chân thật yêu thương sẽ cảm hóa được người. Họ bảo mọi người hy sinh phụng hiến mà bản thân lại không hy sinh phụng hiến, vậy thì làm sao mà tốt được! Các hoạt động mô hình lớn, nhỏ đều phải chi phí bằng tiền, tất cả những đồng tiền đó đều đổ lên mình của học sinh. Tôi nhớ rất rõ bác Thủ tướng từng nói: ***“Mẹ hiền thì làm gì lấy phong bì của con.”***

Chúng ta ở trong phương diện công tác nào hay đóng vai trò nào trong xã hội, chúng ta phải gánh vác một phần trách nhiệm. Gánh vác nghĩa là phải mang một tinh thần trách nhiệm cao chứ không phải là làm cho dễ coi, làm cho ra vẻ. Phật Thích Ca tổ chức nhiều mô hình ngắn hạn, dài hạn để giáo dục. Có những mô hình như giảng Kinh Đại Bát Nhã kéo dài tới 22 năm nhưng Ngài cũng có những buổi nói pháp trong thời gian rất ngắn cho một đối tượng nào đó.

Ngày nay chúng ta làm công tác giảng dạy ở khắp mọi nơi, ta sẵn sàng chia sẻ với tất cả mọi người trong nước và nước ngoài từ thành thị đến nông thôn. Tất cả đều hoàn toàn miễn phí, thậm chí chi phí may bay đi lại đều là các Thầy cô tự

lo. Đây là chúng ta đang gánh vác một phần trách nhiệm đối với xã hội. Cho nên dù xuất gia hay tại gia, chúng ta nhận sự đãi ngộ, sự cúng dường của người thì chúng ta phải là gì đó để đền đáp. Không thể là không việc hay thậm chí không thể trở thành người vô tích sự. Chỉ có người lười biếng thì không còn cách gì, còn người nỗ lực thì sẽ vừa học vừa làm. Đương nhiên phải là làm thật. Làm giả thì sẽ bỏ cuộc.

Hòa Thượng nói: ***“Thích Ca Mâu Ni Phật ngày ngày từ công tác giáo dục, đối tượng giáo hóa của Ngài không phân biệt quốc gia, chủng tộc; không phân biệt tín ngưỡng, tôn giáo. Người đến thì không cự tuyệt, người đi thì không lưu giữ. Loại giáo dục này là giáo dục xã hội, nhiều phương diện, nhiều góc độ. Ngài không làm các việc như siêu độ hay tụng Kinh cho người chết. Công việc đó là do người sau làm, cứ thế họ truyền cho người sau nữa chứ Thích Ca Mâu Ni Phật không làm việc đó. Ngày nay tổ chức pháp hội siêu độ là do người sau làm, người sau truyền lại. Những việc này chúng ta phải hiểu rõ. Chúng ta hiểu rõ để không làm sai mục tiêu, không làm sai phương hướng.”*** Điểm này khá là nhạy cảm, Hòa Thượng đang nói với người xuất gia.

Thế nhưng, chúng ta thấy, khi được người ta mời dự pháp hội siêu độ, Hòa Thượng vẫn tham dự. Vì sao vậy? Vì họ có năng lực huy động một số lượng người rất lớn. Họ tổ chức một pháp hội siêu độ thu hút sự tham gia của 10 ngàn, 20 ngàn người và khi người ta mời Ngài, Ngài có một pháp tòa thuyết giảng Kinh pháp cho đại chúng. Cho nên Ngài nói: ***“Tôi đến dự, tôi giảng xong, tôi ra về.”*** Mọi hoạt động của Ngài đều là miễn phí, mọi sự cúng dường đến Ngài đều do người tổ chức pháp hội quản lý, Ngài không hề biết đến. Cho nên, mọi người không nên hiểu sai, không phải Hòa Thượng tổ chức pháp hội, Ngài chỉ đến giảng Kinh thuyết pháp xong thì ra về, không hề nhận chút thù lao nào.

“Người đến thì không cự tuyệt, người đi thì không lưu giữ” là dạy chúng ta không phan duyên, không cưỡng cầu. Đến giai đoạn này, chúng ta cần phải chú ý đến việc này. Chúng ta hiện đã triển khai công tác giáo dục trên nhiều góc độ để có thể giúp ích cho cộng đồng, cho xã hội. Nhiều người không biết, cứ mang hình thức tôn giáo và gán ghép cho người thì đây là hình thức cưỡng cầu. Vì sao? Vì người ta chỉ muốn hạnh phúc an vui thì chúng ta nói cho họ đạo lý về hạnh

phúc an vui. Chúng ta luôn ghi nhớ 20 chữ Hòa Thượng dạy chúng ta chính là tổng cương lĩnh: *“Nhìn thấu, buông xả, tự tại, tùy duyên, niệm Phật”*.

Hòa Thượng dạy chúng ta phải hiểu cho rõ giáo dục mà Thích Ca Mâu Ni Phật đã làm để không làm sai phương hướng, mục tiêu của mình. Phương hướng, mục tiêu của chúng ta, việc chính của chúng ta là đem giáo dục Phật Đà giáo hóa chúng sanh, đem giáo huấn Thánh Hiền truyền đạt cho mọi người. Người ta có thể tổ chức để lấy lợi nhuận còn chúng ta đã làm thì làm bằng tâm hy sinh phụng hiến, làm lợi ích cho chúng sanh. Nếu có thể phát tâm làm, chân thật làm thì đó chính là tâm Phật, tâm Bồ Tát.

Hòa Thượng nói: ***“Cho nên, chúng ta phải hiểu cái gì là đạo? Đạo của nhà Nho là luân lý đạo đức. Đạo của nhà Phật là luân lý giác ngộ, là phương pháp giác ngộ, là cảnh giới giác ngộ. Đại đạo từ nơi Phật pháp là gì? Là đạo thành Phật!”*** Chúng ta học Phật là để thành Phật, chúng ta niệm Phật là để vãng sanh. Đây chính là cảnh giới của chuyển phàm thành Thánh. Chúng ta làm đúng nguyên lý, nguyên tắc mà Phật đã dạy thì chắc chắn sẽ thành tựu, nếu làm nửa vời, nửa giả nửa thật thì không thành công.

Trải qua đời sống mấy mươi năm qua, tôi nhận thấy thế gian này đúng như trên Kinh Phật nói, không phải là chốn dễ đùa, tất cả đều là giả. Cho dù họ nói với mình là thật thì cũng là giả. Chúng ta đừng có vội tin, đừng vì cái giả của người nói mà đã bị lừa. Dù bây giờ họ xấu hay nói tốt đều là tốt cả. Nếu họ nói: *“Tôi ghét anh lắm!”* hay *“Tôi rất kính trọng Ngài”* thì đó cũng là giả. Vì sao? Vì ở thế gian này, họ thương hay kính trọng một ai đó đều là vì bản ngã của họ mà họ thù ghét ai đó cũng là *“vì họ”*. Thuận lợi cho họ thì họ thương họ kính, bất lợi cho họ thì họ ghét. Đó chẳng phải là *“vì họ”* hay sao?

Cho nên, đúng như Hòa Thượng dạy chúng ta rằng: Ở thế gian này, hãy gánh vác mọi việc cần làm, *“việc tốt cần làm, nên làm, không công không đức”*. Đừng để mình rơi vào trạng thái làm việc tốt cho người rồi cảm thấy mình có công có đức. Đến khi người ta không biết tri ân lại đau lòng. Trạng thái đó là sai rồi, là tự hại mình rồi. Chúng ta làm tất cả mọi việc cần làm không công không đức.

Hòa Thượng nói: ***“Giáo dục của Phật Đà là giáo dục trí tuệ, là giáo dục đạo đức cao độ. Thích Ca Mâu Ni Phật trong suốt 49 năm, ngày ngày giảng***

Kính nói pháp, ngày ngày dạy học. Sự nghiệp của Ngài chính là giúp đỡ tất cả chúng sanh đoạn ác tu thiện, phá mê khai ngộ, là khổ được vui, chuyển phàm thành thánh. Chúng ta là người học Phật, học Thánh Hiền thì chúng ta phải tiếp nối sự nghiệp của Phật, của Thánh Hiền đã làm.

Bài học hôm nay, nhắc nhở chúng ta một việc khiến tôi rất cảm khái. Đó là con người sống ở đời không thể không có việc. Nếu chúng ta không có việc gì thì chúng ta đã là người vô tích sự rồi. Nếu chúng ta không gánh vác bất kỳ việc gì thì chúng ta không phải là người học Phật vì hiện tại, có rất nhiều việc cần làm cho chúng sanh. Vậy tại sao chúng ta không làm? Chúng ta phải nên nhớ rằng mọi việc làm của chúng ta phải phù hợp trong từng thời đại, trong từng hoàn cảnh sống của chúng sanh.

Hòa Thượng từng dạy chúng ta không nên mang một mô hình cổ xưa, khô cứng tới cho chúng sanh. Ví dụ như, chúng ta thúc đẩy Văn hóa Truyền thống ở nước ta sẽ khác với ở các nước phương Tây. Nếu áp dụng mô hình ở nơi này sang nơi khác thì có thể sẽ không thành công. Chúng ta phải uyển chuyển, linh hoạt, làm sao tốt nhất cho chúng sanh. Ví dụ như khi chúng ta tổ chức trại hè ở vùng cao, buổi tối hôm trước ngày diễn ra trại hè thường có một buổi văn nghệ ca ngợi quê hương đất nước, có múa sạp, có hát múa. Nếu chúng ta không có mô hình hoạt động như vậy thì họ không thấy vui, mà không thấy vui thì họ không đến, từ đó hạn chế cơ hội các con gần gũi thầy cô, có thể tiếp nhận một chút giáo dục chuẩn mực./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!